

ORMANCI SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Rüstem KIRIŞ¹

Şaban ÇETİNER²

Serkan GÜLENAY³

¹Orm. Yük. Müh., OGM, Orman İdaresi ve Planlama Dairesi, Ankara, rkiris@yahoo.com.

²Orm. Yük. Müh., İç Anadolu OAE, Ankara, sabancetiner@yahoo.co.uk.

³Orm. Müh., OGM, Bilgi İşlem Şubesi, Ankara, serkangulenay@ogm.gov.tr.

Özet

Her hizmet veya işler sadece kamu eliyle yürütülemez. Türk milleti Vakıflar, Ahi Ocakları (Meslek odaları) ve Cumhuriyete yakın tarihlerde ise Cemiyetler (dernekler) kurarak çok güzel hizmetler yapmış ve devletin yükünü hafifletmişlerdir. Cumhuriyet Döneminde ve bilhassa son yıllarda ise Oda, kooperatif, dernek, sendika, üst birlikler (konfederasyon) ve topluluklar gibi çok çeşitli STK'lar bölge, yöre veya ülke düzeyinde kurulup çalışmaktadır.

STK'lar, hem içyapılarından, hem de ülkenin yapısından dolayı yeterince başarılı olmadıkları şeklinde eleştirilmektedir. Ayrıca, dış destekli STK'lara ve projelere ülke bütünlüğü bakımından özellikle dikkat edilmelidir. Dış kaynaklı projelerin yaygınlaştığı son yıllarda etik sorun ciddi artmıştır.

Dernek ve vakıfların kamu ile ilişkileri, 5072 sayılı "Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun" ile bir ölçüde iyi yönde değişmiştir. Kurumla aynı ismi taşıyanların isimlerinin değiştirilmesi ve kurum idari binasından taşınmaları örnek gösterilebilir.

Bu çalışmada, ormancılara ait Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) kuruluş amaçları, çalışmaları, yapıları vs. incelenmiştir. Tamamen veya kısmen ormancılara ait olan ve ilki Cumhuriyetin 2. yılında (1924) kurulmuş bu STK'lar, zaman içinde mesleğimize ve Türkiye'ye çeşitli faydaları olmuştur. Bu faydalar, ormanların, tabiatın ve çevrenin korunması, demokrasinin gelişmesi, köylerin altyapı ve sosyal-ekonomik kalkınması vs. şeklindedir.

Çalışmanın amacı bu Gönüllü Kuruluşları kamuoyuna, Orman İdaresine ve bilim adamlarımıza tanıtmak, aralarında işbirliğini geliştirmek ve ülkeye güzel hizmetler üretilmesine yardımcı olmaktır.

Anahtar Kelimeler: Sivil toplum kuruluşları, orman, ormancı

Forestry Non-Governmental Organisations (NGO's)

Abstract

All services and works cannot be done by the States. Turkish Nation has had many (public) services by waqfs, Ahi Organizations (as professional foundations) and associations before the Republic. During the last years, chambers, cooperations, syndicates, confederations, etc. has established and worked at local, regional and national level.

NGO's are discussed by success; because of their own, and by national conditions. Some NGO's and projects supported by international organizations and other States can cause security problems for Türkiye. Additionally, NGO's can produce ethique problems by such projects.

In the article, aims, works, etc of some Forestry NGO's were studied. These NGO's, the oldest one established in the 2nd year of the Republic (1924), have had many useful activities on protection of forests and nature, development of Turkish democracy, and enhancing socio-economical situations of forest villagers, etc.

Aim of the study is to introduce these NGO's to the Turkish people, the Forest Service and scientists, to develop relations, and thus to assist doing good activities for Türkiye.

Keywords: NGO's, forest, forester

1.Giriş

Çalışmada, “ormancı” ibaresi, başta Orman Fakülteleri olmak üzere, çeşitli seviyedeki orman okullarından mezun olanları, Orman Teşkilatının (Çevre ve Orman Bakanlığı ile Orman Genel Müdürlüğü) diğer çalışanlarını ve emeklilerini ifade etmektedir.

Ormancı STK’lar olarak, Orman Mühendisleri Odası, Vakıflar, Dernekler, Ormancı Memur ve İşçi Sendikaları, Orman Köylülerine ait Kooperatifler ve Orman Sanayi İşletmelerine ait Birlikler (Dernek şeklinde) ile Ormancılık İktisadi ve Sosyal Bilimler Topluluğu vb. incelenmiştir. Özel Orman Sahipleri Birliği ise kurulması tavsiye edilen bir STK’dır.

Eskiden, Orman İşçi Eğitim Merkezleri, Orman Muhafaza Memuru Okulları, Ağaçlandırma Memuru Okulları, Orman Mühendis Muavini Okulları ve Orman Fakülteleri vardı. Bugün sadece, Orman Fakülteleri ve “Ormancılık/Ağaçlandırma Meslek Yüksek Okulları (MYO)” vardır. Bu MYO’ları, 2000’li yıllarda açılmaya başlamış ve mezunları ancak son birkaç senedir “Orman Muhafaza Memuru” olarak çalışabilmektedirler.

STK sıralamasında hukuki durumları ve kuruluş tarihleri dikkate alınmıştır. Ormancı STK’lar üyelerinin mezun oldukları okullara ve Orman İdaresindeki görevlerine veya emeklilere, üreticilere ve tüketicilere ait olanlar şeklinde sınıflandırılabilir.

STK’lara ait mevzuat, güncel bilgiler vs. hakkında ilgili kurumlar; a) Dernekler için İçişleri Bakanlığı-Dernekler Dairesi Başkanlığı (www.dernekler.gov.tr), b) Vakıflar için Vakıflar Genel Müdürlüğü (www.vgm.gov.tr), c) Sendikalar için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (www.calisma.gov.tr), d) Mühendis ve Mimar Odaları için Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (www.tmmob.org.tr), e) Kooperatifler için Tarım ve Köyişleri Bakanlığı (www.tarim.gov.tr)’dır.

STK’lar, eğitim ve araştırma-geliştirme desteği için Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Derneği (www.stgm.org.tr), REC Türkiye (Bölgesel Çevre Merkezi-Türkiye Temsilciliği www.rec.org.tr) ve başka kurumlardan tercihen projeler ile hibe veya kredi alabilmektedirler.

Üniversitelerin STK’lar konulu araştırmaları Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezinden (www.ulakbim.gov.tr) alınabilir.

Türkiye Çevre Vakfı (TÇV), “Gönüllü Kuruluşlar Toplantıları” sonunda hazırladığı kitaplarda (TÇV, 1994 ve 1995) Ormancı STK’lara ait bilgiler de vardır. Ancak, bilgilerin yenilenmesi gerekir.

Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi Projesi (www.Gef-2.org) ile Biyo-STK Veri Tabanı hazırlamış ve ormancı STK’lara da kısmen yer vermiştir.

Sendika, Oda, Vakıf, Dernek vs. 37 STK, Ankara merkezli “Türkiye Tarım, Ormancılık, Gıda ve Çevre Platformu-TÜRÇEP” adıyla bir araya gelmiştir (www.bugday.org, 18.08.2004). Bazı ormancı STK’ları TÜRÇEP üyesidir.

“Türkiye Ormanlarının Yönetimi ve Katılım” başlıklı Kongrede (2003) ormancılıkta katılım, ilgi/çıkar grupları, sorunları ve öneriler incelenmiştir.

Ormancılığın temel boyutları ile ilgilenen pek çok gönüllü kuruluş bulunmaktadır. Söz konusu kuruluşların nitelikleri ve çalışma sistemlerinin etkenliği ile ilgili tatmin edici bir çalışma bulunmamaktadır. Aralarında gerçekten saygı duyulacak etkinlikler yürütenler olduğu gibi, pek çoğunun neredeyse bir moda akımı gibi oluştukları söylenebilir (Akesen vd., 2003).

Boydak tarafından bir kitapçıkta gönüllü kuruluşlar ve çevre hareketleri incelenmiştir.

STK'lar, Gönüllü Kuruluşlar, Meslek Kuruluşları ve Ekonomik Amaçlı Kuruluşlar olarak sınıflandırılabilir. Ülkemizde STK'ların etkenlik düzeylerini yükseltebilecek birliktelikleri oluşturma becerisi yeterince gelişmemiştir. STK'lar doğa koruma alanında çoğunlukla yarışmacı ve kimi durumlarda da çatışmacı ilişkiler içerisindedirler. 1980'li yıllarda ülkemizde de egemenleşen ekonomik, toplumsal ve kültürel ilişkilerin biçimlendirdiği değer yargıları STK'ları katılımcılaştırılmış ve taşeronlaştırılmıştır. Özellikle son yıllarda çeşitli ülkelerarası kuruluşlar hem kamu kurum ve kuruluşlarına, hem de STK'lara sağladıkları proje destekleri değişme ve gelişmeleri yönlendirebilecek etkenlik düzeyine ulaşmıştır. STK'ların bu çabalara katkıda bulunması isteniyorsa hem kamuda, hem de STK'larda işbirliğini kolaylaştırıcı kültür ve davranış biçimlerinin oluşturulması zorunludur (Çağlar, 2005).

Çağlar (2006), a) Kamu çalışanlarının ortak davranışları (1980 öncesi ve sonrası), b)Ormancı çalışanların özelliklerindeki özgün değişimleri (meslek, siyasi, kültür ve davranışlar) incelemiştir. Ona göre, ormancılar düne göre, ormana ve ormancılığa yabancılaşmış, örgütsüz, teslimiyetçi, rahatçı ve gelişmelere duyarsızdır.

STK'ların, amaca uygunluk, gönüllü çalışma, ülkeye fayda, yeterlilik vb. yönlerden değerlendirilmesi için Geray (1999)'in eseri faydalı olabilir.

1890'lerin başından itibaren, Türkiye ormancılığının sorunlarının, ulusal ve uluslar arası özel sektör kuruluşlarının ya da özel sektör ağırlıklı STK'ların çıkarları doğrultusunda çözümlenmeye çalışıldığını hatırlatmak gerekir (Kendir, 2003).

Kırış ve Çetiner (2006) ormancı STK'ların bazı çalışmalarını etik yönüyle değerlendirmiştir.

2. Orman Mühendisleri Odası (OMO)

OMO, 1954 yılında Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin (TMMOB, www.tmmob.org.tr) ilk Genel Kurulunda oluşturulmuş; TMMOB ise Türkiye Ormancılar Derneği (eski adı Orman Mühendisleri Cemiyeti) öncülüğünde kurulmuştur (www.tod-tr.org). OMO, bugün TMMOB'un 23 ODA'sından biridir. OMO, amaçları, yapabileceği çalışmalar, teşkilatlanma vs. konularında 6235 sayılı TMMOB Kanununa uygun hazırladığı bir Tüzük kapsamında çalışmaktadır. Uzun yıllar Genel Merkez ve İl Temsilcileri şeklinde çalıştıktan sonra Şube Başkanlıkları kurdu. Şube olmayan illerde ise İl Temsilcileri vardır. Şubelerin kuruluş tarihleri ve merkezleri; 1) Merkez (Ankara), 2) İstanbul, 3) Doğu Karadeniz (Trabzon), 4)İzmir, 5) Batı Akdeniz (Antalya), 6)Doğu Akdeniz (Adana), 7) Elazığ, 8) Batı Karadeniz (Karabük), 9) Bursa, 10) Denizli (2007), 11) Amasya (2008), 12) Erzurum (2008), 13) Sakarya (2008).

Son dönemdeki bazı çalışmaları; 1) En önemli çalışması olarak, 5531 sayılı Meslek Yetki Kanunu çıkarıldı ve 4 yönetmelik yürürlüğe girdi. İlgili toplantıları yaptı. Kanuna aykırı ihalelerin iptali için davalar açmaktadır, 2) Yeni İdare Binası yapıldı ve makam arabası alındı, 3) Mesleki Eğitimler ile 1 Sempozyum, 2 açık oturum ve 4 çalıştay düzenledi, 4) Doğa Yürüyüşü, Ormancılık Haftası etkinlikleri vs. bazı sosyal çalışmalar yapmaktadır, 5) Son Genel Kurulda (2008) 3 adet (Amasya, Erzurum ve Sakarya) ve bir önceki Kurulda 1 adet (Denizli) şube kuruldu, 6) Antalya-Serik'teki izin alanında "Turizm, Araştırma, Dinlenme ve Eğitim" amacıyla yapılan "Rixos Hotel Premium Belek" (5 yıldız üzeri) tesislerinde OMO üyeleri de kalabilmektedir.

Son yıllarda OMO-TMMOB ilişkileri iyi değildir. Bunda, 22 ODA ve TMMOB üst yönetimi ile OMO Yönetiminin siyasi düşüncelerinin farklılığı da etkilidir. OMO ve son yıllardaki durum hakkında Bozatalı (2006) ayrıntılı ve karşılaştırmalı bilgiler vermiştir. Ağ sayfası: www.ormuh.org.tr.

3. Dernekler

Dernekler, kuruluş amaçlarını, yapabileceği hizmetleri, teşkilatlanma ve benzeri işlerini 5253 sayılı Dernekler Kanununa uygun hazırladığı bir Tüzük ile belirlerler.

3.1. Türkiye Ormancılar Derneği (TOD)

Ankara'da 1924 yılında kurulan Dernek Cumhuriyet ile yaşıttır ve "Kamu yararına çalışan" derneklerdendir. Şubeleri veya temsilcileri vardır. Son dönemdeki bazı çalışmaları; 1) İdare binasını yeniden, daha büyük, güzel ve kullanışlı halde yaptırarak taşındı, 2) 3. Ulusal Ormanlık Kongresi, 2007, (Ormanlık Eğitiminin 150.Yılı adına), 3) Eko-turizm gezileri, 4) Ormanlarımızı Sahip Çıkalmı Birliği (OSB) Yürütme Kurulu Başkanlığı, 5) Orman Fakültelerinin mezuniyet törenlerine iştirak ve dereceli bitirenlere ödülleri verme, 6) Antalya-Serik'teki "Turizm, Araştırma, Dinlenme ve Eğitim" amaçlı "Rixos Hotel Premium Belek" (5 yıldız üzeri) tesislerinde Dernek üyeleri de kalabilmektedir, 7) Kitaplar yayımlar. Orman ve Av isimli dergiyi 2 aylık dönemler halinde yayımlamaktadır. Ağ sayfası: www.tod-tr.org.

3.2. Yeşil Türkiye Ormancılar Derneği (YTOD)

İstanbul'da 1955 yılında kurulan Derneğin merkezi sonra Ankara'ya taşınmıştır. "Kamu yararına çalışan" Derneğin sadece İstanbul Şubesi vardır. Son dönemdeki bazı çalışmaları; 1)Alanya-İncekum'daki Eğitim ve Araştırma Merkezinden üyesi olmayan ormancıların da faydalanmasına imkân sağladı; 2) Milli Parklar Genel Müdürlüğüne yürütülen GEF-2 Projesinin bir kitapçık halinde tanıtımını Yeşil Türkiye Dergisinin bir sayısı ile destekledi, 3)Ankara Orman Bölge Müdürlüğü ve Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün düzenlediği İlköğretim Okullarına (2006) ve Liselilere (2007) yönelik resim, hikâye ve şiir yarışmalarında dereceye giren eserlerin bir kitapçık halinde basılması için Yeşil Türkiye Dergisinin bir sayısını tahsis etti, 4) Ankara Orman Bölge Müdürlüğü'nün düzenlediği 2. Doğa Yürüyüşünü (2008) destekledi, 5) Çevre ve Ormanlık Şurası (2005) ve çeşitli mesleki toplantılara iştirak edip görüş bildirdi. Yeşil Türkiye Dergisi isimli dergiyi 2 aylık dönemler halinde yayımlamaktadır.

3.3. Emekli Ormancılar Derneği

Ankara'da 1978 yılında kurulan Dernek, Tuna Caddesi, No:5, Kızılay, Ankara adresinde faaldir. İletişim için 0 312 433 84 11 Nolu telefon aranabilir. Üyelerine ölüm yardımı (2008 için 500 TL) yapmaktadır. Şubeleri, Balıkesir, Bursa, Adana, Antalya, Mersin ve Trabzon'dadır.

3.4. Orman Muhafaza Memurları ve Emeklileri Derneği

Düzce'de 1968 yılında kurulan bu Derneğin Orman İşletme Müdürlüklerinde Temsilcileri bulunmaktadır. Ormanlık dernekler içinde sadece bunun "Mesleki ve Sosyal Yardımlaşma Fonu" vardır. Son dönemdeki bazı çalışmaları; 1) Çevre ve Orman Bakanlıkđı ile özlük hakları vs. görüşmeler yapmıştır, 2) Çevre ve Orman Bakanlıkđı STK Platformu Üyeliği-2007. Defne isimli dergiyi 2 aylık dönemler halinde yayımlıyor. Ağ sayfası: www.defne.org.

3.5. Orman Teknikerleri Derneği

Orman Tekniker Okulları 1973 yılında son mezunlarını vererek kapanmıştır. Meslekte başarılı hizmetler veren Orman Teknikerleri, Derneklerinin öncülüğünde 1990 yılında yüksek öğrenimlerini Düzce'de tamamlamışlardır. Ağ sayfası: www.ormanteknikerleri.com.

3.6. Kırsal Çevre ve Ormanlık Sorunlarını Araştırma Derneği

Ankara'da 1989 yılında kurulan Derneğin şubeleri veya temsilcilikleri yoktur. Son dönemde bazı faaliyetleri; 1) Araştırma, eğitim ve uygulama, a) Orman Ekolojisi ve Ormanlık Okulu, b) Dendroloji (Ağaçbilim) Okulu c) Kongre, panel, vs. toplantılar, 2) Kamuoyu oluşturma; a) Basın açıklaması, b) Kampanya, c) Dernek görüş ve önerileri ile açtığı davalar, d) Üye

görüşleri, bildirimleri ve sunumları, e) Toprağımızın ve Ormanlarımızın Dostları Ödülleri. Yayınları; a) Kırsal Çevre Yıllığı (2000-), b) Kırsal Çevre Bülteni (yılda 1-2 kez), c) Kongre bildirimleri kitapları, proje sonuç raporları vb.dir. Ağ sayfası: www.kirsalcevre.org.tr.

3.7. Türkiye Tabiatını Koruma Derneği (TTKD)

Ankara'da 1955 yılında kurulan ve tabiatın korunması ve çevre sorunları alanında faaliyet gösteren Derneğin, şubeleri ve 15 İl/İlçe Temsilciliği vardır. "Dernek Tanıtım Kitabı"nda 1987 dâhil faaliyetler vardır. Sempozyum vb. toplantılar düzenleyen veya iştirak eden Dernek eskisi kadar faal değildir. Kitaplar yayımlayan Derneğin "Tabiat ve İnsan" dergisi 3 aylıktır. Ağ sayfası: www.ttkder.org.tr.

3.8. Ormancı İktisatçılar Derneği

Ankara'da 1977 yılında kuruldu; şubesi yoktur. Orman İşletme Müdürlüklerinde temsilcileri olabilmektedir. Açık oturum, konferans vs. toplantılara iştirak eder. 2 aylık "Orman ve Ekonomi" dergisini yayımlar. Ağ sayfası: www.ormanveekonomi.org.tr.

3.9. Orman Mühendisleri Derneği

Bazı yöneticileri Orman Mühendisleri Odası Genel Merkez yönetimine seçildikten sonra Dernek tasfiye edildi.

3.10. Orman Mühendisleri Birliği Derneği (OMB)

İstanbul'da kurulan Derneğin şubesi yoktur. Zekai Dede Sokak No: 9-A Eyüp, İstanbul adresindedir. Ağ sayfası: www.ormanmuhendisleribirligi.com.

3.11. Çevre ve Orman Uzmanları ve Uzman Yardımcıları Derneği (ÇORUZDER)

Ankara'da 2007 yılında kurulan Derneğe üye olabilen uzman-uzman yardımcıları içinde Orman Fakültesi mezunları da vardır. Ağ sayfası: www.coruzder.org.

3.12. Çevre ve Orman Bakanlığı Müfettişleri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği

Ankara'da 2008 yılında kurulmuştur. Ağ sayfası: <http://cevomder.blogspot.com>.

3.13. İstanbul Emekli Ormancılar Derneği

Caferağa Mahallesi, No:49; 34710, Kadıköy, İstanbul adresindeki Dernek, 0 216 337 56 99 Nolu telefondan aranabilir.

4. Vakıflar

Vakıflar, Vakıflar Kanununa uygun hazırladıkları "Vakıf Senedi" ile çalışırlar.

4.1. Ormancı Personelin Çocuklarını Okutma Vakfı (OPÇOVAK)

Sahip olduğu Özel Yegâne Mihçioğlu Yükseköğrenim Erkek Öğrenci Yurdunu kiraya vermiştir. Ormancı çocuğu olan üniversite öğrencilerine kredi verebilmektedir. Tuna Caddesi, İnkılâp Sokak, No:3/5 Çankaya, Ankara adresindeki Vakıf 0 312 434 30 89 ve 431 57 27 Nolu telefonlardan aranabilir. Ağ sayfası: www.opcovak.org.tr.

4.2. Orman Genel Müdürlüğü Mensupları Yardımlaşma Vakfı (OVAK)

Ankara'da 1990 yılında kurulan ve Söğütözü Caddesi, Atatepe Sitesi C. Blok. 20/2, Ankara, adresinde çalışan Vakfın, Döner Sermaye ve Sigorta Acenteliği İşletmeleri vardır. 0312 287 92 01 Nolu telefondan aranabilir. Ağ sayfası: www.ovak.org.tr.

4.3. Türkiye Orman Muhafaza Memurları Kalkınma ve Dayanışma Vakfı (TORDAV)

Düzce’de 1990 yılında kurulan Vakfa, “Orman Muhafaza Memurları ve Emeklileri Derneği” üyelerinin eşleri ve çocukları üye olabiliyor. Çalışmaları, a) Üye ve çocuklarına yüksek eğitim bursu, b) üyelere faizsiz kredi, adli yardım, doğum ve ölüm yardımı, c) üyelere 2. emeklilik imkânı, d) İzmit-Kefken-Kumcağız Çadırılı Kamp alanı Vakfa tahsis edilmiş ve 2006 yazından itibaren üyelerin hizmetine sunulmuştur. Çalışmalarını Defne Dergisi’nde tanıtılmaktadır. Ağ sayfası: www.defne.org.

4.4. Türkiye Ormancılar Vakfı

Kanundaki değişiklikle derneklere iktisadi işletme imkânı sağlanınca tasfiye kararı aldı. Türkiye Ormancılar Derneği ile aynı adreste (Tuna Caddesi No: 5, Kızılay, Ankara)’dir.

4.5. Ormancılığı Geliştirme ve Orman Yangınları ile Mücadele Hizmetlerini Destekleme Vakfı (OGEM-VAK)

Ankara’da 1996 yılında kurulan Vakfın, 1) Eğitim ve kültür faaliyetleri, 2) Sağlık-yardım, 3) Yayın, 4) Orman yangınları ile mücadelede araç-gereç yardımı vb. çalışmaları var.

Vakıf İktisadi İşletmesi; 1) Orman sanat yapılarında kullanılan spiral sarımlı pvc borular, 2) Araç ve arazöz lastikleri, 3) Dikenli tel, 4) Arazöz hortumları ve yangın malzemeleri, 5) Basılı evrak, 6) İş makineleri için uç-bıçak, riper ucu, filtre ve sarf malzemeleri satmaktadır. İktisadi İşletme; Bişkek Caddesi 76. Sokak No:29/5 Emek, Ankara adresindedir. Telefonu: 0312 – 223 37 67’dir. Ağ sayfası: www.ogemvak.org.tr.

4.6. Ormanlık Eğitim ve Kültür Vakfı (OREK)

İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesinin eğitim faaliyetlerini desteklemek için kurulan Vakıf öğrencilerine burs veriyor. Fakültenin, Sarıyer-Bahçeköy’deki Dekanlık Binasındadır (Bahçeköy, 80895 Sarıyer, İstanbul). İletişim için 0212 226 11 00 Nolu telefon aranabilir.

4.7. Orman Teknikerleri Vakfı

Orman Teknikerlerince kurulan Vakıf, ilgili Dernekle aynı adrestedir.

4.8. Ormancılar Yardımlaşma Vakfı

Tasfiye halindedir.

4.9. Ormanlık ve Tabiatı Koruma Vakfı

And Sokak, No:6/3, 06680, Çankaya, Ankara adresindeki Vakıf üniversite öğrencilerine burs verebiliyor. İletişim için; 0 312- 467 66 16 ve 427 53 65 Nolu telefonlar aranabilir.

5. Memur Sendikaları

Bu sendikalar, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununa göre çalışıyorlar. Sendikaların ve üst birlikleri olan Konfederasyonların şubeleri ve/veya İl Temsilcilikleri vardır. Ormancı memurlar, 1990’lı yıllarda başlayan ve 2001 yılında ilgili kanunla şimdiki isim ve yapılarına kavuşan Tarım ve Ormanlık İşkolundaki sendikalara üye olmaktadır.

İşkolunda faal sendikaların üye sayıları ve yetki durumu 2008 Mayıs ayı itibarıyla (www.calisma.gov.tr) şöyledir; 1) TARIM-ORKAM-SEN (4238), 2) TÜRK TARIM ORMAN-SEN (15.690), 3) TOÇBİRSEN (17.318, **Yetkili sendika**), 4) BATOÇ-SEN (210), 5) TOÇ HAK-SEN (226), 6) HÜR TARIM ORMAN-SEN (2008 yılında kuruldu).

5.1. Tarım Orkam-Sen

Tarım Orman ve Hayvancılık Hizmet Kolu Kamu Emekçileri Sendikası, KESK Konfederasyonu üyesidir. Memur sendika konfederasyonlarından sadece KESK, Avrupa Sendikalar Birliği (ETUC- İÖD) üyesidir. Ağ sayfası: www.tarimorkamsen.org.

5.2. Türk Tarım Orman-Sen

Türkiye Tarım Orman ve Gıda Hizmet Kolu Kamu Görevlileri Sendikası, KAMUSEN, Konfederasyonunun üyesidir. Şubeleri ve İl temsilcileri bulunan Sendikanın Ar-Ge, özlük hakları-üyelere yönelik sosyal faaliyetleri ve diğer çalışmaları vardır. Görüşlerini, bülten, basın açıklaması ve bildirimler sayesinde kamuoyu ile paylaşır. Ağ sayfası: www.tos.org.tr.

5.3. Toçbirsen

Tarım Orman Çalışanları Birliği Sendikası, MEMURSEN Konfederasyonu üyesidir. Şubeleri ve İl temsilcileri olan Sendikanın faaliyetleri; eylemler, işyeri, şube ve temsilcilik ziyaretleri, eğitim, yayın (afiş, bülten, faaliyet raporu), basın açıklamaları, toplu görüşme, iftar, anneler günü vs. sosyal faaliyetlerdir. Ağ sayfası: www.toçbirsen.org.tr.

5.4. Batoç-Sen

Bağımsız Tarım Orman Çevre Sendikası, BASK Konfederasyonunun üyesidir. Ağ sayfası: www.bask.org.tr.

5.5. Hür Tarım Orman-Sen

Hürriyetçi Tarım Orman Hizmetleri Sendikası, HÜR-KAMUSEN Konfederasyonu üyesidir.

5.6. Toç Hak-Sen

Tarım Orman ve Çevre Hak Sendikası, HAK-SEN Konfederasyonunun üyesidir. Ağ sayfası: www.toçhaksen.org.tr.

6. Memur ve İşçi Sendikalarının Bazı Özellikleri ve Farkları

6.1. Memur Sendikalarının Bazı Özellikleri

Bu sendikaların grev ve toplu sözleşme hakkı yoktur. Asker, polis, hâkim-savcı vs. memurlar ile sendika kurulabilen kurum ve kuruluşların ise Daire Başkanı ve üzeri amirleri ile müfettiş ve iç denetçileri bu sendikalara üye olamıyor. Sözleşmeli memurlar ise sendikaya üyelik hakkını ancak 2007-2008 toplu görüşme döneminde alabilmişlerdir. Her memur sendikası kendi üyelerinin aidatını toplayabiliyor. Aidatı ise (aylık 9-12 YTL) üye adına devlet ödüyor. Sendikalara üye olan ve olmayan memur ücretleri arasında fark yok; bu yüzden sendika üyesi olan memur sayıları azdır. Çalışma Bakanlığında, işkollarındaki memur sayıları, sendika üyelerinin sayıları ve toplam sendikalaşma oranı bulunabilir. Mevzuat, üye ve bütçe yönüyle çok sayıda cılız memur sendikası var. Yönetici maaşları ve ek ödemeleri işçi sendikalarına göre gayet mütevazıdır.

6.2. İşçi Sendikalarının Bazı Özellikleri

Bu sendikaların grev ve toplu sözleşme hakları vardır. İstisnasız bütün işçiler, bilhassa devlette çalışanlar, sendikalara üye olabilmektedirler. İşçi sendikalarında bütün kesintileri (aidat, vs) yetkili sendika toplayabiliyor. Her ay üyelerin birer yevmiyesi sendikaya kesiliyor. Sendika üyesi olmayanlar sözleşme farklarından istifade edemediği için her işçi mutlaka üye olmaktadır. (Devlet) orman işçilerinin hepsi sendika üyesidirler. Mevzuat, üye ve bütçe yönüyle az fakat çok güçlü işçi sendikaları vardır. Yönetici maaşları ve ek ödemeleri Genel Kurulda belirlenmektedir ve çok yüksektir; bunu kısıtlayan bir hüküm de yoktur. Yetkili İşçi Sendikası, memur sendikalarından çok daha etkilidir.

7. İşçi Sendikaları

İşçi sendikaları, 2821 sayılı Sendikalar Kanununa göre çalışmaktadırlar. İşçi sendika konfederasyonu olarak sadece HAK-İŞ, Avrupa Sendikalar Birliği (ETUC- İÖD) üyesidir. Orman işçisi, Tarım, Ormanlık, Avcılık ve Balıkçılık İşkolundaki sendikalara üye olabilir. Bu işkolunda TÜRK-İŞ ve HAK-İŞ Konfederasyonlarına bağlı birer ve bağımsız bir adet olmak üzere 3 işçi sendikası vardır. DİSK Konfederasyonuna bağlı sendika ise işkolunda yoktur. İşkolunda %10 barajını aşmış toplu iş sözleşme yetkisini alan Sendikaların üye sayıları 17 Ocak 2008 (Resmi Gazete) itibariyle şöyledir; 1) Orman-İş (Türkiye Orman İşçileri Sendikası): 59.745, 2) Tarım Orman-İş (Tarım, Orman, Avcılık, Balıkçılık İşçileri Sendikası): 18.057, 3) Birlik Orman-İş (Bağımsız Birlik Orman İşçileri Sendikası): 10.665.

7.1. Tarım Orman-İş

Tarım, Orman, Avcılık ve Balıkçılık İşçileri Sendikası, 2003 yılında kurulmuştur ve HAK-İŞ Konfederasyona üyedir. Sendika, 2004 yılında işkolunun toplu görüşme yetkisini Çalışma Bakanlığından aldı. Yetki, Orman-İş tarafından mahkemeye verilmiş ve dava devam etmektedir. Adresi: Tunus Cad. No: 37, Kavaklıdere, Ankara. İletişim için 0 312 418 81 12 ve 418 81 14 Nolu telefonlar aranabilir.

7.2. Orman-İş

Türkiye Orman İşçileri Sendikası, 1975 yılında kurulmuş olup işkolundaki en eski sendikadır ve TÜRK-İŞ Konfederasyonuna üyedir. Tarım-Orman İş (2003-HAKİŞ) ile yetki mücadelesi (mahkemede) vermektedir. Kuruluşundan 7 ay sonra Orman Genel Müdürlüğüne bağlı 165 işyerinde ilk dönem toplu iş sözleşmesini imzaladı ve sözleşme 01.01.1976 tarihinde yürürlüğe girdi. Sendikanın uğraşları ile 1976 yılında bir protokolle orman işçileri sosyal güvenlik kapsamına alındı. 7. Genel Kurul'da (1991) Hak-İş üyeliğine başvuru kararı alındı ve Hak-İş bu üyeliği kabul etti. Ancak 7. Genel Kurul iptal edildiği için Hak-İş üyeliği 8 ay sonra düştü. Sendika, 8. Olağan Genel Kurulda (1994) Türk-İş Konfederasyonu'na katılma kararı aldı. Türk-İş bu üyeliği kabul etti. Orman Bölge Müdürlüğü olan Adana, Ankara, Antalya, Balıkesir, Bolu, Bursa, Elazığ, Erzurum, Eskişehir, Isparta, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kastamonu, Konya, Muğla, Samsun, Trabzon ve Zonguldak'ta şubeleri vardır. Ağ sayfası: www.ormanis.org.tr.

7.3. Birlik Orman-İş

Birlik Orman İşçileri Sendikası (2007-2008) bağımsızdır.

8. Ormanspor Gençlik ve Spor Kulübü Dernekleri-Ormanspor

Kulüpler, Artvin, Bursa, Kastamonu, Trabzon vb. Orman Bölge Müdürlüğü olan illerde vardır. Örnek; Ankara Ormanspor (www.ormanspor.org), 1971. Kulüpler, Orman Bölge Müdürü veya diğer yetkililerin spora ilgisine göre şekillenmektedirler.

9. Ormanlık İktisadi Sosyal Çalışma Grubu (Ormis)

Oluşumla “orman kaynakları” teriminin işlev çeşitliliği ve “çok yönlü faydalanmanın” gerektirdiği yöntem çeşitliliği ortamında, az sayıdaki sosyal bilimci ormancılardan işbölümüne giderek, alanlarında öncü olma, ülke ölçeğinde bütünleşmeleri ve güçlerini pekiştirmeleri amaçlanmıştır. En önemli faaliyeti olan “1. Ormanlıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi” Ilgaz'da (2006) yapıldı; ikincisi ise Isparta'da (2009) yapılacaktır. Topluluk ve üye faaliyetleri, makaleleri, haberler vs. [www. foresteconomics.org](http://www.foresteconomics.org) adresinde yayımlanmaktadır.

10. Ormancı.Net

Ormancılıkla ilgili sorular, cevaplar veya makaleler yayımlanabiliyor.

11. Orman Sahiplerine ve Orman Köylülerine Ait Stk'lar

11.1. Özel Orman Sahipleri Birliği ve orman sanayi işletmelerinin hepsinin üye olduğu Orman İşverenleri Birliği (gibi) bir üst birlik henüz yoktur. Kurulmaları faydalı olacaktır.

11.2. Türkiye Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliği (ORKOOP)

Kooperatifler, 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa göre çalışabilmektedir. ORKOOP, 7 Ormancılık Kooperatifleri Bölge Birliğinin kurucu ortaklığı ile 1997'de kuruldu. Orman köyü kooperatiflerinin çoğu buna üyedir. Ağ sayfası: www.orkoop.org.tr.

13. Orman Ürünleri İşletmelerine Ait Stk'lar

OGM, sanayi işletmelerine yıllık belirli bir hammadde (tomruk, odun) tahsis etmekte; bunun miktar ve fiyatlarını belirlerken bazen STK ruhuna uygun davranılmamaktadır.

İşkolundaki bazı işletmeler Yonga Levha Sanayicileri Derneği üyesidirler. Adresi: Meşrutiyet Caddesi, Aslıhan A Blok No:18/7 Galatasaray, Beyoğlu, İstanbul'dur.

14. Çevre ve Orman Bakanlığı Stk Platformu

Platform, 2008'de kuruldu, pek çok ormancı STK habersizdir.

15. Ormancıların Üye Oldukları, Çalıştıkları Veya Destekledikleri Diğer Stk'lar

Çoğu Ankara'da ve nispeten eski tarihli olup bu çalışma ile belirlenebilen STK'lar adında "orman" ibaresi olup-olmamasına göre aşağıda kısaca verilmiştir. Son yıllarda ve daha çok taşrada kurulan böylesi STK'lar ise kapsamlı bir araştırma ile belirlenebilir.

15.1. Adında "Orman" İbaresini Bulunan STK'lar

15.1.1. Orman Çevre Eğitim Gönüllüleri Derneği (ORÇED)

Tunus Caddesi No: 19/1, Kavaklıdere, Ankara adresinde çalışmaktadır. Ulaşılabilecek telefonları; 0312 418 09 72 ve 418 71 78'dir.

15.1.2. Ege Orman Vakfı

İzmir'de 1995 yılında kurulan Vakıf, a) Çok sayıda ağaçlandırma projesi başardı, b)Çoğu İlköğretim olmak üzere okullara ve çeşitli topluluklara ormanları yangından koruma ve ağaç ve orman sevgisini yaygınlaştırma eğitimleri veriyor, c) Her yıl resim, şiirli afiş, kompozisyon yarışmaları ve doğa gezileri düzenliyor. Ağ sayfası: www.egeorman.org.tr.

15.1.3. Tarım, Gıda, Orman ve Çevre Bilişim Derneği (TARBİL)

Adana'da 2007 yılında kuruldu; tasfiye halindedir. Ağ sayfası: www.tarbil.org.

15.2. Adında "Orman" İbaresini Bulunmayan STK'lar

Farklı STK'ların yönetiminde, idari işlerinde, bilim ve danışma kurulunda ormancılar vardır. Bunlardan; Tema Vakfı (www.tema.org.tr), Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Derneği (www.turcek.org.tr) ve Doğal Hayatı Koruma Derneği (www.dhkd.org). Bu STK'lar zaman darlığı ve Kongre yazım kuralları dikkate alınarak çalışmadan hariç tutuldu.

15.2.1. Takva Vakfı

Ormancı üyeleri de olan Vakıf projeler yürütmektedir. Ağ sayfası: www.tocvak.org.

15.2.2. Doğa ve Çevre Derneği (DOĞÇEV)

Ankara'da (2006) kurulan Dernek 1 proje (DESİRE-Erozyonla Mücadelede Ortak Akıl) yürüttü. Ağ sayfası: www.dogavecevre.org.

15.2.3. Doğa ve Çevre Vakfı (DOÇEV)

Denizli’de (1996) kurulan Vakıf yaban hayatını koruma, ağaçlandırma ve erozyonla mücadele eğitim ve uygulama çalışmaları yapmaktadır. Projelerini; Dünya Bankası, Avrupa Birliği, İngiltere Büyükelçiliği, REC-Türkiye ve DEFRA-İngiltere gibi uluslararası kurumlar destekliyor. Bülten, afiş, broşür, kitapçık ve kitap yayımlıyor. Ağ sayfası: www.docev.org.tr.

15.3. Avcı Dernekleri ve Vakıfları

15.3.1. Av-Yaban Hayatını Koruma, Geliştirme ve Tanıtma Vakfı

Osmanlı Döneminde, "Kuşlara Pirinç, Hayvanlara Gıda ve Su Verilmesi Vakfı" vb. çok sayıda vakıf vardı. Av ve Yaban Hayatı Koruma, Geliştirme ve Tanıtma Vakfı da bu anlayışla kurulmuştur. Doğal kaynaklar, kanundışı avcılık ve balıkçılık, yırtıcı kuşlar, av kuşları ve avcılık konulu kitapları ve posterleri vardır. Av hayvanları ve avcılık, su ürünleri, sulak alanlar, göl ve denizleri koruma ve üretme konularında eğitimler veren vakıf uygulamalı projeler de yürütmektedir. Ağ sayfası: www.avyaban.org.

15.3.2. Avcı Dernekleri

İl veya ilçelerdeki bu derneklere ormancılar üye olabilmektedir.

16. Sonuç ve Öneriler

Orman İdaresinin uzun geçmişi dolayısıyla, çalışanları ve emeklilerine ait çeşitli ve çok sayıda STK vardır. Bazılarının tarihi çok eski olan Ormancı STK’ları işkolu için önemli birer ilgi grubudur. Ülkenin ilk ormancı ve çevreci STK’sı olan TOD (1924), Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin (TMMOB) kurulmasına (1954) öncülük etmiştir.

Bu STK’lar, başta ormanlar olmak üzere, yaban hayatı, toprak, mera ve su gibi kaynakların yönetimi için çok önemlidir. Ancak, STK’ların başarısı kaynak yönetiminde, kararları oluşturulabilmesine ve değiştirilebilmesine bağlıdır. Beceri, örgütlülük vs. konularda ormancı STK’ların çoğu yetersizdir. Bu STK’ların çoğu Ankara ve İstanbul’da kurulmuş ve taşrada yeterince etkili olamamıştır.

Ormancı vakıflarında ve derneklerinde ciddi bir gerileme vardır ve yakın dönemde bazıları kapanmak üzeredir. Bunda, kanunla dernek iktisadi işletmeleri kurulmasına izin verilmesi ve başarı durumu, memurlar için sendikalaşmanın artması ve çoğu dış kaynaklı olmak üzere projeler veya hibeler konusunda ormancı STK’ların nispeten başarısızlığı gibi sebepler etkilidir.

Özellikle, yöre halkına ait STK’ların, birer kamu hizmeti olan ormancılık çalışmalarında nimete ve külfete katılımları gerekmektedir. STK’ların bilhassa gönüllülük esaslı tartışılabilir. Çalışmalarda etik konusu da mutlaka dikkate alınmalıdır.

Ormancı STK’ların bazıları zaman içinde tasfiye olurken bazıları da yeni kurulmaktadır. Son yıllarda ormancı STK’ların çeşit ve sayıları arttığı halde etkinlikleri artmamış; hatta azalmıştır. Bunda STK’lara güvensizlik de etkilidir. Bazen, hükümetler ve Devlet İdaresi STK’lar hakkında; STK’lar ise İdare ile ilişkilerde taraflı olabilmektedir.

Mali, teknik vs. yetersizliklerini giderecek çalışmalar fazla olmasa da, STK’ların bir kısmı dış ve iç destekler ile veya Orman İdaresi işbirliğiyle projeler üretmekte, toplantılar düzenlemekte ve eserler yayımlamaktadır. Bu sebeple STK’lar, altyapılarını her yönüyle güçlendirmeli; iç ve dış imkânları kullanarak daha başarılı hizmetler vermelidirler. Fakat dış kaynaklı projeler veya hibeler önemli bir gelir kaynağı olmakla birlikte; ancak, Sivil Örumceğin Ağında (Yıldırım, 2005) adlı eserin belirttiği karanlık ilişkiler ilgili devlet kurumlarının ve halkın dikkatinden kaçmamalıdır.

Şahsi veya siyasi kaygılar yüzünden son yıllarda ormancılar kamuoyunda yeterli etkiyi gösterememektedir. Sözgelimi ormanların ve Orman Teşkilatının hırpalanması karşısında yeterince varlık gösterilememiştir.

STK'lar, ormancılık sorunlarının çözümünde çoğu zaman birlikte hareket edememektedirler. Fakat birlikte hareket edildiğinde başarı sağlanmaktadır. Son zamanlarda bu konuda yapılan iyi çalışmalar şunlardır; "Yetki Kanunu" çıkarırken ormancı STK'ların hepsi; "2B Alanları" konusunda ise pek çoğu ortak hareket ederek netice almışlardır.

Geçmişte birlik-beraberlik anlayışıyla ve gönüllülük esasıyla ormancılığa ve ülkenin gelişmesine büyük hizmetleri olan bu STK'lar, tekrar aynı ruha kavuşmalı ve hizmetlerini arttırarak devam ettirmelidir. Türkiye'nin çağdaş medeniyetler seviyesinin üzerine çıkması için de bu gereklidir.

Ormancı STK çeşitlerinin ve sayılarının artması; bilhassa Ankara ve İstanbul dışında yaygınlaşmaları çok daha güzel fırsatları beraberinde getirmektedir; bunlar iyi değerlendirilerek memlekete çok güzel şeyler kazandırılmalıdır.

Özel Orman Sahipleri Birliği ve orman sanayi işletmelerinin hepsinin üye olduğu Orman İşverenleri Birliği (gibi) bir üst birlik kurulması faydalı olacaktır.

Ormancı STK'lar, lisansüstü bir çalışma ile daha ayrıntılı incelenebilir. Vakıflar, dernekler, sendikalar vs. hep birlikte veya sadece dernekler, sadece vakıflar vb. olarak da araştırılabilir.

Kaynaklar

- Akesen, A., Ekizoğlu, A., Erdönmez, C., Kuvan Y., 2003**, Ormancılıkta Katılım: Ormancılık Politikası Açısından Bir Değerlendirme, 2. Ulusal Ormancılık Kongresi, 19-20 Mart 2003, Ankara, s. 38-48.
- Boydak, M., (?) Çevre Sorunları ve Sivil Toplum: Dünya ve Türkiye'de Çevreye Bakış**, ÇEKÜL Vakfı Yayını, Ankara, 15 s.
- Bozatlı, A., 2006**, Ormancılar ve Orman Mühendisleri Odası, Orman ve Av, 2006/3, Ankara.
- Çağlar, Y., 2005**, Sivil Toplum Örgütleri Doğa Koruma Alanında Neleri, Nasıl Yapmalı? ve Yapmamalı?, Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu, 8-10 Eylül, Isparta, s.15-27
- Çağlar, Y., 2006**, "Ormancı" Çalışanların Kültürel ve Davranışsal Özelliklerindeki Değişmeler Üzerine Kimi Tezler, Orman ve Av, 2006/4, Ankara, s.7-17.
- Geray, A. U., 1999**, Sivil Toplum Örgütleri ve Etik, Çekül Vakfı Yayını.
- Kendir, H., 2003**, Orman Yönetimi ve Dünya Bankası, 2. Ulusal Ormancılık Kongresi, 19-20 Mart 2003, Ankara, s.278-288.
- Kırış, R., Çetiner, Ş., 2006**, Gönüllü Kuruluşların Çalışmalarının Çevre Etiği Açısından Kısa Bir değerlendirmesi, 2. Ulusal Uygulamalı Etik Kongresi, ODTÜ, Ankara, s. 449-456.
- Yıldırım, M., 2005**, Sivil Örumceğin Ağında-Şifre Çözücü: Project Democracy, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 624 s.

Not: Ziyaret edilen ve bilgi alınan genel ağ sayfaları bildiri içinde verildiği için burada tekrar yazılmamıştır. Bildiri içinde geçen Kanunlar (Dernekler Kanunu, Vakıflar Kanunu vb.) da bu bölümde zikredilmemiştir.